

У Президії НААН

НУЛЬОВИЙ ОБРОБІТОК ҐРУНТІВ В УКРАЇНІ

Бюро Президії Національної академії аграрних наук на засіданні 25 липня 2012 р. розглянуло стан справ в Україні з нульового обробітку ґрунтів — принципово нової технології, що передбачає повну відмову від обробітку ґрунту при вирощуванні польових культур, використання нових спеціальних сівалок, які під час сівби не порушують покривної культури. Нова технологія потребує зміни структури сівозмін, системи добрив, захисту рослин і взагалі відмовитися від численних стереотипів, що склалися в сучасному землеробстві.

Зважаючи на значне поширення нульового обробітку у світі, особливо на теренах американського континенту, і позитивні економічні та екологічні наслідки його впровадження, бюро Президії вирішило закласти польові дослідні з метою його адаптації до різних природних і господарських умов України.

У 5-ти дослідних установах НААН упродовж 2008–2011 рр. здійснено дослідження з прямої сівби, але результати виявилися суперечливими і нестабільними за часом. Проте варто зазначити, що в проведених дослідних прямої сівби не була аналогом нульового обробітку, оскільки періодично переривалася поверхневим або глибоким обробітком. Тому переваги нульового обробітку, за результатами багатьох зарубіжних досліджень, в підтриманні постійного рослинного (живого чи мертвого) покриву не було взято до уваги. Адже акумуляція рослинних решток на поверхні й у верхньому шарі ґрунту зменшує поверхневий і внутрішньоґрунтовий стоки, поліпшує баланс органічного вуглецю та інших біогенних елементів, гальмує втрати гумусу та емісії газів з ґрунту, міграцію поживних речовин за межі кореневмісного шару ґрунту. За попередніми даними, в Україні є значні можливості для впровадження нульового обробітку ґрунту, але без широкої перевірки ефективності нової для країни технології застосування її у виробництві неможливе.

Дослідні вирішено закласти в межах лісостепової і степової природних зон, гіпотетично найсприятливіших для ефективного функціонування нульового обробітку. Його застосування сприятиме зменшенню дії руйнівних водо- і вітроерозійних процесів, більш раціональному використанню вологи, усуненню переувільнення в підорному і глибших шарах, знеструктурення, кірки, брил, тобто тих негативних процесів, які поширені на чорноземних ґрунтах Лісостепу і Степу. Можливість за допомогою нульового обробітку секвеструвати органічний вуглець (тобто зберегти його від емісії і навіть з часом накопичити в ґрунті) є дуже привабливою.

Науковці обговорили широке коло питань, пов'язаних з поглибленням знань про нульовий обробіток ґрунту, зокрема агроекологічні, імплементаційні проблеми, а також вплив нульового обробітку на можливі ускладнення соціальних проблем сільського населення через зростання безробіття. Розглянуто й інші питання, що можуть виникнути за умови поширення нової технології: як здешевити витрати на хімічні засоби для знешкодження бур'янів і хвороб, зменшити конкуренцію між основною і покривною культурами, захистити підґрунтові води від забруднення, як, нарешті, розв'язати проблему нестачі сівалок для прямої сівби тощо. Крім того, потрібно оцінити придатність конкретних ґрунтів для впровадження технології, знайти найбільш адаптовані покривні культури, підвищити ефективність унесених добрив, знизити їх втрати, оцінити реальний вплив технології на збільшення біорізноманіття, реакцію пестицидів і важких металів, стійких до розкладу органічних забруднювачів і загалом вирішити значну кількість важливих теоретичних і практичних питань.

Оптимальне розв'язання цієї гострої дискусійної проблеми має спиратися на результати фундаментальних наукових досліджень.

**В.В. Медведєв,
академік НААН**